

המת מערכות

אגרות קוראים

הכוח העברי העלום בהתהוותו נקוק להבהרת משלבת,
לציון הצעות, להקשת פרכים.
"המת מערכות" נלעף עמא מקום להעלת הרהוריו
וחיפוליו על קול הקוראים ואני = האג. מעל המתו לו
יול הקורא הער, החרף למאות הכוח ואמילי משימותו,
להגיה על אולגים אתה לכיסי, לערער על הנחות מקובלות
ואהיות יוצי להצעות מחפלות ומתקלות.

פכים קטנים בחינוך-שדה

נודמנה לידי חוברת ע"ז (מרס 1953).

משך את תשומת לבי מאמרו של "מדריך לשעבר"
"קצת מחנאות" במדור: "מכתבים אל קצין-המילואים".
למרות היות החוברת די "ותיקה" הרי לא פגה
האקטואליות של המאמר. כותב המאמר פותח ואומר
כי אינו זוכר שנתקל בתכנית האימונים של גדודי-
המילואים בנושא הנקרא "התמצאות-בשדה" או
"מחנאות". היינו, למרות שאנשים אלה חיילים ותי-
קים הם, וביניהם אף כאלה שקרבות רבים מאחריהם
ונסיון חיילי עשיר, לא קנו להם עד כה שביטה בפרק
שהוא אחד החשובים בחיי החייל, פרק "התמצאות
בשדה" שהיינו קוראים לו בלשון אחרת "חינוך-שדה".
כדי להפוך אורח לחייל, אין די להלבישו מדים
שיציניוהו ויבדילוהו מאורח, ואף לא די שילמד
להפעיל סוגי נשק שונים, "לשרוף" קילומטרים רבים
ברגליו או יפליג "מעשה גנרל" בבעיות טקטיות.
עליו גם, ובעיקר, ללמוד להיות בשדה, שהרי החלק
הארי בחיי החייל עובר עליו בשדה ולא במחנה,
ויעודו העיקרי הוא ללחום, הלחימה נעשית בשדה
ושם הוא בית האולפנא שלה.

פרק חשוב בחיי הטירון הוא "שבירת"-האזרח
שבו, הרגלתו לסדר, למשמעת ולמשטר שלא עמד
בהם עד כה, לחיים בחברה קבועה שלא הוא הבורר
לו אותה, הפיכתו מאזרח מעודן, שהורגל לחיי רוחה,
נוחיות ותפנוקים, לאדם שמאזים אלה רוסנו בו
וצומצמו עד למינימום, ושניטעו בו הרגלים חדשים,
כגון, הרגל הצמצום והידוק התגורה, כושר הסבילות

והנוקשות. הדגש בפרק הזמן של חינוך הטירון הוא על
חיי השדה, הרגלתו לאורח חיים בהם יעמוד בהיותו
נתון להתקפה, בהסתערות, בקרב גופו או בהפוגה
הקלה שתבוא עם ההכרעה בקרב. חיי השדה אינם
מושכים את החייל שלא הורגל בהם. הם צופנים לו
הפתעות שונות ומשונות, הם מפחידים אותו. על כן
שומה על המפקדים לחנכו להכרת חיי השדה, ולא
רק לירוא מפניהם יראת-כבוד. ואדם שלא לומד
לעמוד בתנאי החיים הללו, והם זרים לו, לא נותר לו
אלא לירוא מפניהם, כאותה יראה בפני אויב סמוי
מן העין, המצליח להכות מבלי שיגלוהו. רק אדם
שנתנסה בחיים (אין חכם כבעל נסיון!) ולו גם נסיון
מועט, שוב אינו חרד מפני הפתעות. ולא יפלא שחייל
שהורגל לחיי השדה יבכר אותם על פני חיי מחנה,
למרות שחיי השדה אינם מבטיחים לו פחות הקפדה
על משמעת, אלא להיפך.

השאלה היא: כיצד נצליח לחנך את החייל להכרת
חשיבותם של חיי השדה? והתשובה היא: על ידי
הפכים הקטנים, שבסיכומם נותנים תוצאה גדולה
והיא: נוחיות בחיי שדה, ולו גם נוחיות מינימלית.
נמייץ פכים קטנים אלה לנושאים — האכילה בשדה,
הבישול בשדה, והשינה בשדה — וננסה למצותם.

אכילה בשדה

האכילה בשדה תלויה לרוב באספקה הבאה מן
העורף. נתאר לעצמנו, מה יקרה, אם קוי אספקה
ארוכים ינותקו מן העורף? היחידה תיתם לגווע
ברעב, מבלי שאיש נתן דעתו למלאי המזון המצוי

בסביבת היחידה, דהיינו, כל אותם עשבים ועצים המצויים בשטח.

מפתיע הדבר עד כמה מרוחקים חיילינו מן הטבע. גם אלה מביניהם שסיימו בתי-ספר חקלאיים, שלא לדבר כלל על בוגרי בתי-ספר תיכוניים "כלליים", לא יתנו דעתם לצמחים הנפוצים בשטחי האימונים. והגיע הדבר לידי כך, שבאם תאמר לאנשים שבנגב מצויה צמחיה (עשירה!) יקפו החיילים את ראשיהם, יקרו חוטמיהם מעלה ועל פניהם תופיע הבעת תמהון: — "מה הוא מספר לנו מעשיות? וכי יתכן שבנגב יצמח עשב? והרי אנחנו מכירים את הנגב יפה. סיירנו בו עוד בהיותנו בגדנ"ע, וגם יודעים אנו את השיר "ערבה ערבה": "לא ערער, לא דרדר, לא עץ". ונכון, כי מי מבין החיילים שמע מעודו על כך כי מן היבלית ניתן להכין משקה העולה בטעמו על זה של התה המצוי במנות הקרב? על דעת מי עלה פעם להכין מאכלי-תאוה כפי שניתן להכינם ממוריה ירושלמית, מדרדר ומחלמית, זאת הידועה בשמה הערבי — חוֹפְזָה, ואשר זוכרים אנו את שימושה למאכל על-ידי הערבים? מי מבין החיילים נתן דעתו בהקלעו לנגב לצמח הגוריה, ולו שורש נאכל, בעל טעם עדין הערב לחך, בדומה לצנן מתוק או לפת, והמכיל מיץ? ועוד צמחים כהנה וכהנה גדלים בנגב, ואינם מצריכים אלא הושטת יד ואיסופם.

הכרת צמחי-המאכל חשובה ביחוד כשאין ירקות טריים עומדים לרשותנו, למשל, כשעלינו להתקיים במשך זמן רב על מנות קרב.

בישול בשדה

בישול המוכר לנו, לגייסות-לוחמים, דהיינו, מטבח-שדה קבוע, יוצר מגבלות. הוא מסרב לאת הגייסות, ומצמצם את מספר האנשים הלוחמים ע"י ההכרח להקציב כוח-אדם נוסף לפלוגת מפקדה ושי-רותים. חשוב, איפוא, לזכור שהשדה מבטיח לנו לא רק מזון אלא גם מטבח. אבנים מצויות בארצנו למכביר כדי הקמת כירה טובה, וגם צמחי בערה הטובים להזנת אש אינם חסרים. אך דא-עקא לא כל צמח ראוי להעלות בו אש, ויש להכירם מראש. כי יש שצמח מסוים אינו כשר לבעירה משום שלמרות

עוד "מלה"

על "מדרון אחורי"

היותו יבש לכאורה — הרי למעשה לח הגו. ויש אחר שלא יכשר לנו משום שהוא מעלה עשן הרבה. ועשן בתנאי קרב עלול לגלותנו לאויב.

שינה בשדה

לא תמיד נוטל עמו החייל את מזונו לשדה, וביחוד כשעליו להמנע מסרבול מיותר, וכשעומד לרשות הגייסות תד"ל המוגבל בנפחו. מצב זה גורם לכך, שהחייל ישן על שמיכה שיפרוש תחתיו, על האדמה הקרה והרטובה בחורף, או הקשה והמסולעת בקיץ, מתוך אמירת "מה-איכפת!". ומוכרות התר-צאות; התקררות, כאבים ומיחושים. ומכאן עייפות (כרונית) והתוצאה מכך: צמצום יכולת החייל להת-אמן ולבצע את המשימות שהוטלו עליו.

גם כאן מזמין הטבע את החייל ליהנות מברכתו. "מזרונים" צומחים בארץ, וכל דיכפין ייתי ויטול. מכי-רים אתם את שיח הסירים, שצורת כר עגול לו (הירוק בחורף ומתיבש בקיץ) ושקוצים לו. צמח זה קפיצי הוא, ענפיו מסתבכים זה בזה, ועל כן הוא טוב להכנת מזרון. על צרת הקוצים שנתעשר בהם נתגבר ע"י מריטת הקוצים וע"י הנחת שכמיה עליהם ואח"כ פריסת המצע. מזרון כזה חשוב בעיקר בחורף, כש-האדמה לחה ומלאה שלוליות. מזרון שהוכן משיח הסירים מבודד מפני רטיבות. ראוי הדבר לתשומת-לב בפרט כשנאלצים לישון בשוחות אישיות שמלאו מים. ושיח הסירים אינו בודד להכנת מזרון, אלא אחד מגי רבים הכשרים לכך.

בשל הרצון למנוע סרבול יתר, יש שעומדות לרשות החייל רק שתי שמיכות ולא ארבע. היתם חייל כזה לקפוא בקרה בליל חורף? לא! כי לא פסה תושיה מקרב הארץ. שיח הסירים מתאים גם להכנת מבודד מקור. פרישת שכבת-בידוד של סיירים בין שתי השמיכות שברשות החייל שומרת יפה על חום הגוף לבל יתנדף ויאבד.

* * *

כאמור, הועלו כאן רק בקצה המזלג תחבולות, אשר בעזרתן נוכל לפתור את הבעיה, שנתקל בה המתלבט במאמרו: "קצת מחנאות".

שבאמת מרבים לדבר עליה, אך מבלי שהנושא ית-ברר יותר.

אין בכונתי לערער על מסקנותיו, אלא לנסות

רשימתו של סרן ברשי, "הגנה במדרון אחורי" שפורסמה בחוברת ק', יתכן והוסיפה להעלאת מחשבה חיונית על צורת הגנה מסוימת. הוא העלה בעיה

מסוים ורוצים להבהירו אין לסבכו כך שיטשטש לגמרי את הנושא עצמו.

אפשר לשלב, הגנה במדרון-אחורי במערכת של צורות הגנה שונות כהגנה קיפודית, היקפית וכו', ובגזרה או גזרות מסוימות יכולה החזקת השטח להיות מבוצעת ע"י החזקת מדרון-אחורי ושילובו במערכת ההגנה הכללית הקשורה ב"שטח" ו"אש" — ולפעמים גם בתנועת כוחות.

החזקת שטחים נוספים למדרון האחורי תיתכן — ואף תידרש — אולם אז אין לקרוא לזאת "הגנה על מדרון אחורי" אלא החזקת שטחים שונים וביניהם גם מדרון-אחורי.

החזקת מדרון-קדמי הנמצא מיד לאחר המדרון האחורי מאפשרת לאויב דוקא את השימוש בתותחיו לריתוק והשמדת הכוחות שמתכוננים לשמרם מאש זו, — וכתוצאה מזאת הרי שאנו בידינו מותרים על היתרון שביקשנו להשיגו ע"י החזקת המדרון האחורי. רב-סרן ח. גל

לתקן את מה שנראה לי כטעותו של כותב הרשימה. הגנה במדרון אחורי הנה שיטת לחימה הקשורה ל"שטח" ו"אש". היא נבחרת כדי לאפשר למתגונן לשמור על כוחותיו מאש התותחים והנשק הקל של האויב, וכדי לאפשר מכסימום של נוחיות ללוחמים. היות והמדרון האחורי מוגן מפני פגיעת נשק-קל ואש-תותחים ונמצא מחוץ לתצפית הקרקע של האויב, הדבר מאפשר למתגונן להיות "מושלם" יותר ו"טרי" יותר כשהאויב מתגלה באופק ביורדו מעל הרכס ונכנס לטוח נשקו הקל של המחזיק במדרון האחורי. יתר על כן: ניתן למתגונן להפתיע את התוקף כשמציאותו במדרון האחורי אינה ידועה לו.

ברור שאפשר לשלב אש-מגן ושטחי-הריגה במדרון הקדמי ע"י הנחתת אש מרגמות, הנחת מוקשים וכו'. אולם המושג של מדרון אחורי אינו קשור לכל יתר ה"שכלולים" עליהם מדובר ברשימה המוזכרת.

ברור לכל אחד כי עמדה או שוחה משתלבת ב- מערך הגנה גדול יותר, אך כשהמדובר הוא במושג

הצעדה כיצד? (סוף מעמ' 88)

עושות גם בקבוצות אחרות, ובהצלחה. מתן עידוד מסוג זה משהו אוסי ישראלי מיוחד לצעדה שלנו, שכן הוא מבטא יפה את מהותו של צבאנו, בו חלקן של הבנות רב וחשוב לעיני ערוך יותר מאשר בצבאותיהן של אומות אחרות.

לא רק בתופעה זאת, אלא בכל הצעדה כולה, על כל משתתפיה, חשת בסגנון-הדברים המיוחד לנו. סגנון זה אינו טלית שכולה תכלת. יש בו דברים חיוביים, ויש בו דברים שליליים, יש בו הן חומרה יתרה בענינים שיש להקל בהם והן קולא יתרה בענינים שיש להחמיר בהם. אבל כבר לפני הצעדה הראשונה ניתן לומר, שכמוה פתמרוך נוסף בדרכנו לעיצוב דמותנו כעם: — מפעל צבאי-עממי מובהק, שנכונו לו עמידות.

- "היא חייבת להיות הוגנת, ולהלום במידה שוה את כל היחידות הנמדדות באמצעותה".
 - "היא חייבת להתקבל על הכל כצודקת וחסרת-פניות".
- הקולונל סיוצ'ל מצרף למאמרו הצעת-נוסחת-ניקוד, שניתן להתאימה למצבים רבים. יהא בה, אולי, כדי לסייע בידי מתכנני-הצעדה.

הצנחנים צועדים, וצנחניות כשורותיהם. הצופים מתכבים אותם במיוחד, ומריעים להם במיוחד. הבנות הצועדות מתחל-פות מדי התעייפן בבנות אחרות שבמכונית המלוה; עליהן להיות רעננות — תפקידן הוא "למשוך" את הבנים! זאת הן